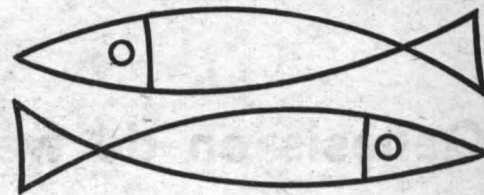

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar
adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

Eén ding ontbreekt U

Liefde zegt de waarheid. Zij het wel op de wijze der liefde.

Jezus is geen zachte Heelmeester, die stinkende wonden maakt. Hij stelt tegenover de rijke jongeling de juiste diagnose:

„Eén ding ontbreekt u...”, maar dan ook meteen de therapie er achteraan: „Verkoop al wat gij hebt en geef het de armen, dan hebt ge een schat in de hemel, kom daarna weer bij Mij terug en volg Mij”.

Het is duidelijk: het gaat niet om jezelf arm te geven en de armen rijk geven op zichzelf. Het gaat om het bij Jezus terug komen en Hem gaan volgen.

Dat is nog wat anders dan socialistische idealen en kommunistische dromen.

Zo, als je dan bent, met aftrek van al je hebben en houden, bij Jezus terug komen en Hem gaan volgen.

Dat is toch duidelijk?

Maar het blijft wel wonderlijk klinken: „Eén ding ontbreekt u... verkoop al wat ge hebt”.

Wij zouden verwachten: slechts één ding kom je nog tekort, maar dat ga Ik je nu geven, dan is je leven compleet. Jezus completeert niet wat wij hebben, maar relativeert het. Want in plaats van hem dat ene ding te geven gaat Jezus hem alles afnemen!

Of... komt dat eigenlijk op hetzelfde neer? Wordt het „alles afnemen” gelijk aan „het ene ding geven”?

Hoe zou je dat „ene ding” moeten omschrijven?

Misschien zou je het het beste zo kunnen zeggen: één ding ontbreekt hem, nl. het gebrek.

Jezus, liefde straalt naar hem uit, maar vindt geen opening, geen doorlaat in zijn leven. Zijn leven zit veel te vol, te vol met geld en goed, te vol met deugden en te vol met doe-het-zelf-geloof. Nergens een opening. Nergens gebrek.

Het klinkt wonderlijk, maar 't is waar en komt bij meer mensen voor: één ding ontbreekt hen: het gebrek. Je zou ze zo graag willen helpen, maar ze zijn niet te helpen, want ze hebben geen gebrek. Dat is ook het ene, wat het humanisme ontbreekt. Maar dat éne bepaalt nu juist alles.

Vandaar Jezus' absolute eis: verkoop al wat ge hebt.

Het gaat om alles of niets. Wie aan God niet alles heeft gegeven, heeft nog nooit iets gegeven. Deze jongeman heeft zich nog nooit arm gegeven, heeft zich nog lang niet uitgekleeft. Daar is hij nog veel te rijk voor.

Eén ding ontbreekt hem: het besef dat hij naakt in de wereld kwam en naakt er weer uit zal gaan; dat God van al was hij heeft de Eigenaar is en hij maar een leenmannetje en rentmeestertje. En nu stelt Jezus hem op de proef: kan hij op staande voet de hele „handel” weer bij God inleveren? Durft hij armer te worden dan de armen, aan wie hij zijn geld moet weggeven? Durft hij de risico aan om gebrekkig te worden en bij God de hand te moeten ophouden?

De spanning stijgt, zowel in de hemel als op de aarde. De discipelen kijken hem vol verwachting aan, en Jezus kijkt hem vol verwachting aan, en hij voelt wel wat iedereen van hem verwacht.

Maar dan betreft zijn gezicht... en hij wendt zich af... de kring opent zich voor hem en laat hem uit... daar gaat hij... zelf bedroefd... en Jezus kijkt hem na... bedroefd... en de discipelen kijken hem na... verslagen. Hij kon niet... hij kon 't niet opbrengen... hij bezat teveel goederen.

Neen, zijn vele goederen bezaten hem.

Zovele goederen, zovele banden en boeien. Een gevangen mens. Een verstrikt mens. Hij heeft alles, maar is niet vrij. En die vrijheid kan hij alleen maar winnen, als hij uitverkoop houdt van alles wat hem boeit en bindt.

Maar hij doet het niet. Hij gaat bedroefd heen.

De droefheid, het trieste van het humanisme, dat niet alles kan opgeven om Jezus te volgen.

Hoe moeilijk zullen zij die in hun rijkdommen en verworvenheden verstrikt zijn ingaan in het koninkrijk van God! Een kameel gaat nog makkelijker door het oog van een naald!

Maar daarover verder de volgende keer, over dat ingaan in het koninkrijk van God.

En Jezus hem aanziende, beminde hem, en zeide tot hem: Eén ding ontbreekt u: ga henen, verkoop alles wat gij hebt en geef het den armen en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij.

Marcus 10 : 21

Genesis en de wetenschap

De aanduiding 'zintuigelijk waarneembaar' voor de bijbelse voorstelling van de werkelijkheid der eerste hoofdstukken van het boek Genesis is op z'n minst ontoereikend, zo eindigde ik vorige maal te zeggen. Ik drukte mij zo uit, omdat ik de gedachte van deze zintuigelijke waarneembaarheid ook weer niet helemaal wil loslaten. Die blijft voorzover ik zie een rol spelen en dat geeft aan de werkelijkheidsbeschrijving een gemengd karakter. Wat we in Gen. 1-11 lezen zie ik als een profetisch commentaar op feitelijke gegevens die door de traditie zijn aangereikt geworden. Eigenlijk heb ik daar de vorige maal al een aardig voorbeeld van gegeven, toen ik het had over Adam, de eerste mens. Wanneer wij uitgaan van schepping en niet van evolutie, moeten wij het niet vreemd vinden dat de mensheid de naam van de eerste mens onthouden heeft. Het zou integendeel zeer vreemd zijn, als die in de vergetelheid was weggezaakt. Zo pleit er dus veel voor — nu even objectief en met een schijn van eigenwijsheid gesproken — dat wij Adam als historische persoon en naam serieus moeten nemen. Misschien mogen wij hem in verband brengen met een figuur, die wij in een van de mythen (?) van het oude Babel tegenkomen, te weten Adapa, priester-koning in de oeroude stad Eridu voor de god Ea. Van hem wordt gezegd, dat hij als een model der mensen geschapen was. Deze Adapa begaat een zonde, die er langs allerlei vreemde wegen de oorzaak van wordt, dat hij het eeuwige leven verspeelt. Er wordt dan op het eind van het verhaal over geklaagd, wat voor een rampspoed Adapa over de mensheid gebracht heeft. Vloekwensen over hem zijn het laatste dat op de geschonden tabletten gelezen kan worden. Er zijn er die beweren dat Adapa, in wat voor taal dan ook, 'mens' betekent. Het zou kunnen zijn dat in de Bijbel deze naam uit de traditie is opgenomen, geëbraïseerd tot 'Adam', d.w.z. 'mens'. Daarmee was dan tevens de weg geëffend voor de profetische commentator om in een sterk beeldende gelijkheids-geschiedenis te vertellen over hā-adam, 'de mens'. In Genesis 2 en 3 komt zo een beschrijving van de val in zonde voor ons te staan, waar iedere mens zich bij betrokken moet weten. Het is algemeen-menselijk gemaakt, zonder dat het concreet historische uit het oog verloren is.

—o—

Kerkelijk Leven

Wil ik hiermee nu zeggen, dat heel het paradijsverhaal als gelijkenisachtige inkleding gezien moet worden? Dat gaat, opnieuw, te ver. Daar is bijvoorbeeld het gegeven van de paradijs-rivieren, waarover ik het een vorige keer ook reeds had. Ook dit gegeven kan ik gebruiken om het eigenaardige karakter van de bijbelse werkelijkheidsvoorstelling, die we vooral aan het begin van de Bijbel (maar daar toch niet alleen) tegenkomen, in het licht te stellen: handtastelijke gegevens, maar dan opgenomen in een profetische werkelijkheidsbelichting, die niet meer aspect-matig, maar totaal is. Wij krijgen namelijk met de zintuigelijk waarneembare werkelijkheid niet de volle werkelijkheid voor ons, maar een versmalde — schijnt de Bijbel te zeggen. Zo lijkt het alsof wij aan de paradijs-rivieren houvast krijgen, als we lezen van de Eufraat en Tigris. Het land daartussen zal in de schatting der mensen van toen ook echt voor paradijs in aanmerking gekomen zijn. Het heeft zelfs iets waarschijnlijk dat het paradijs daar ergens gelegen moet hebben. Maar dan zijn daar nog die twee andere rivieren, de eerstgenoemde nog wel in Gen. 2, de Pison en de Gihon, die onze localiseringsdrang verstoren. Want we kunnen ze niet thuisbrengen. Weliswaar wordt bij de Pison een historisch bekende landstreek genoemd: „deze stroomt om het gehele land Havila, waar het goud is” en dat is bij de Gihon ook het geval: „deze stroomt om het gehele land Ethiopië.” Maar dat maakt juist de plaatsing nog moeilijker, want wij kennen nu juist geen rivieren die deze landen omstromen. Men moet ook niet zeggen, dat juist deze twee rivieren door de zondvloed van de aarde zijn weggespoeld, want dat is, in vergelijking met de Eufraat en de Tigris die dan wel zijn blijven bestaan, nogal willekeurig. Wat dan? Wel, de namen van de twee eerstgenoemde rivieren, Pison en Gihon, lijken symbolisch, omdat ze vertaalbaar zijn, wat bij aardrijkskundige namen opvallend is: Pison betekent 'springer' en Gihon 'sproeier'. Deze rivieren lijken dus denkbeeldig en de heilige verteller schijnt ermee te bedoelen twee ver verwijderde, maar toch zeer idyllische oorden in zijn paradijs-

Pastorale notities

Onrechtvaardig vergoten bloed

Er is en er wordt op aarde ontzaglijk veel onschuldig bloed vergoten. Onrechtvaardig vergoten bloed van maatschappelijk en economisch verdrukte mensen, eertijds in slavendienst misbruikt en afgebeeld. Onrechtvaardig vergoten bloed van mensen, in werk- en concentratiekampen zuchtend onder het bewind van tirannen. Onrechtvaardig vergoten bloed van kinderen Gods, die door inquisiteurs en kerkvorsten voor burgerlijke overheden werden gesleept. Al dat bloed komt de Here te zijner tijd ontdekken. Soms na vele jaren en eeuwen. Soms eerst aan het einde der dagen. Maar de dag van het oordeel komt. Dan gaat in vervulling wat de profeet Jesaja reeds uitsprak: 'Zie, de Here verlaat zijn plaats om de ongerechtigheid der bewoners van de aarde aan hen te bezoeken. Dan zal de aarde het op haar vergoten bloed aan het licht brengen en haar verslagenen niet langer bedekken (Jesaja 26 : 21). Dan gebeuren er vreselijke dingen. Revolutie wordt met revolutie gestraft. Verdrukkers worden verdrukt. Die in gevangenis-

wierpen komen zelf in gevangenis terecht. Geldzuchtige rijken worden van hun bezittingen beroofd.

De bijbel spreekt hierbij duidelijke taal en geeft vele voorbeelden. Kerk- en wereldgeschiedenis leggen hiervan getuigenis af in ontzaglijke ernst.

Wordt het door de christenheid vandaag ook verstaan?

Helaas maar door zeer weinigen. In plaats van te beven en stil te worden en elkaar op te wekken: laat ons toch ontzag hebben voor de Here en naar zijn geboden luisteren: laat ons toch in praktijk brengen wat het evangelie van onze Heer Jezus ons zo met nadruk voorhoudt, wie weet: de Here moge in zijn toorn nog het ontfermen gedenken — laten vele christenen zich meeslepen door een geest, die van het oordelend recht des Heren niet weten wil en het alleen maar heeft over mensenrechten en vertrapte vrijheden.

Dat is de nood en het beantstiggende van de tijd waarin wij leven en als vréemdelingen komen te verkeren. Laten we in die nood elkander steunen en opwekken om toch achter de Heer Jezus aan te gaan.

Wee, als de Here het aardrijk met de ban gaat slaan. Wat zullen wij dan met onze acties van 'het gebroken gewertje' en onze protesten tegen kernbewapening?

B. Telder, Bilthoven

voorstelling te betrekken. Dat geldt zeker van Havila, waarvan gezegd wordt dat het goud van dat land goed is, geschenk als het is van een paradijs-rivier. Zodoende krijgt de voorstelling een visionaire meerwaarde boven het zintuigelijk waarneembare uit. Je krijgt er wetenschappelijk geen vat op en toch zweeft het verhaal niet bloedloos boven onze werkelijkheid. Als bij een vlieger in de lucht staat de haspel met het touw eraan in de grond gestoken. De profetische werkelijkheidsbeschrijving krijgt altijd een 'last aarde' mee, zoals Naäman die bij Elisa vandaag komt.

—o—

Gegevens uit de traditie, en die profetisch becommentarieerd. Laat ik er nog eens een voorbeeld van geven. Laten wij ons eens voorstellen, dat er in het oude overgeleverde traditie-goed een naam voorkwam, die in klank een gelijkenis vertoonde met die van Kaïn, die wij verderop in de Schrift, in een meer herkenbaar historisch verband, tegenkomen als de voorvader van de Kenieten (Num. 24 : 21 v.). Misschien heeft de lezer zich er ook wel eens over verbaasd, dat Kaïn, over de zondvloed heen, voorvader van de Kenieten zou zijn. Dat zal ook wel niet zo wezen daar is de tijdsaf-

stand veel te groot voor. Of zou het in beide gevallen over een heel andere Kaïn gaan? Dat is mogelijk. Maar ik wil nu een andere mogelijkheid overwegen. Als nu eens de profetische verhalen, na over 'de mens en zijn vrouw' verteld te hebben, vervolgens een boekje open heeft willen doen over 'de mens en zijn broeder'? En als hij nu daarvoor eens in de traditie een naam aangetroffen heeft, die hem in klank aan de naam Kaïn deed denken? En als hij nu eens zijn schimmige, vóór-historische figuur heeft 'aangekleed' met de trekken van de wat meer bekende Kaïn, voorvader van de roof- en moordzuchtige woestijn-stam der Kenieten? En als hij nu eens met het ruwe woestijn-gedrag van deze Kenieten voor ogen, met hun voorvader Kaïn als model, heeft willen uitbeelden wat de mens met zijn broeder uitgehaald heeft en nog uithaalt? Dat hij hem namelijk zonder oorzaak vermoordt? Deze vermoorde broeder heet in het verhaal Abel. Deze naam is opnieuw, net als die van de rivieren Pison en Gihon, vertaalbaar: Abel betekent 'ijdelheid', 'ademtocht' en als persoonsnaam dus zoiets als 'Miezer' of 'Kortlever' en dat is een betekenis die precies in het verhaal klopt, zodat het de schijn heeft dat deze naam Abel

denkbeeldig is. We krijgen dan dit, dat het profetische verhaal van de broedermoord — rechtstreeks uitvloeisel van het feit dat de mens en zijn vrouw de band met de Here God verstoord hebben — verteld wordt met gebruikmaking van zeer oud materiaal: het gegeven zelf en de naam die achter de naam Kaïn schuil gaat; met gebruikmaking verder van een meer bekend historisch gegeven: de Kenieten met hun voorvader Kaïn; met gebruikmaking tenslotte van de profetische verbeelding: de naam Abel, die een nietigheid suggereert, waar wel de mens maar niet de Here God achteloos aan voorbijgaat.

Dit alles is veronderstellenderwijs opgeworpen; niemand kan zeggen, dat 't verhaal zo in elkaar zit. Ik zeg alleen: het zou kunnen. De aanwijzingen ontbreken niet, in het verhaal zelf niet, noch daarom heen, bij meer van zodanige geschiedenissen. En wanneer nu Genesis 4 zo, of ten naaste bij zo, tot stand gekomen is, laten we dan de historische betrouwbaarheid van deze geschiedenis los? Nee, mijns inziens niet. Ik geloof (en dit woord geloven ernstig te nemen!) dat op de wijze waarop de Bijbel vertelt, aan de werkelijkheid ten volle recht wordt gedaan, nog meer dan wanneer we een precies verslag zouden bezitten van wat er zich in die oertijd zintuigelijk waarneembaar toegedragen heeft. We hebben nu het gebeuren in een profetische doorlichting, in een bijbels-boodschappende vorm.

—o—

Maar wat is er eigenlijk mee gewonnen, wanneer we dergelijke veronderstellingen opperen? Deze vraag voel ik met enige gerirriteerdheid aan mij gesteld en ik kan daar goed inkomen, want deze irritatie leeft eigenlijk ook bij mijzelf. Ik weet, dat ik mij met zulke uiteenzettingen verwijderen kan van de echt eenvoudige gelovigen, die alles precies nemen zoals 't er staat. Daar voel ik mijzelf eigenlijk ook het best bij thuis. En als later op de nieuwe aarde iemand zich aan mij voorstelt en zegt: ik ben Abel, dan zal ik echt niet terug zeggen: eigenlijk kunt u hier niet eens zijn, want uw naam, profetisch-symbolisch als hij is, vertegenwoordigt meer een type dan een persoon. Nee, ik zal hem dan blij begroeten en openlijk erkennen, dat ik er naast zat.

Wat mij betreft zou al het voorgaande inderdaad ongezegd kunnen blijven. Er is alleen één excuus waarom ik spreek. Er bestaat vandaag een schriftgeleerdheid (ik bedoel het woord niet ongunstig, maar eigenlijk als een ander woord voor theologie) die meent dat men aan de aanvangsgeschiedenissen uit het boek Genesis rechtstreeks bruikbare wetenschappelijke gegevens kan

ontlenen, die samen met andere, natuurwetenschappelijke gegevens het materiaal vormen voor een reconstructie van de oudste geschiedenis van wereld en mensheid. Aan deze stroming stel ik de vraag: weet u al precies welke soort van werkelijkheidsbeschrijving u in de eerste hoofdstukken van Genesis vóór u hebt? Zou die soort niet van een zodanig *profetisch-samengesteld* karakter kunnen zijn, dat u er geen gegevens aan kunt ontlenen voor een wetenschappelijk doel, tenzij dan in een zeer algemene en tamelijk vage zin? En gaat het daarom

wel aan, de resultaten van deze werkwijze (ineenschuiving van andersoortige gegevens) voor de stellen als bijbelgetrouwe wetenschap? Mij schijnt het toe, dat de Bijbel in haar werkelijkheidsvoorstelling, in vergelijking met die van de wetenschap, met een dimensie meer, met een soort vierde dimensie dus, werkt. Ze beschrijft de werkelijkheid als werkelijkheid-voor-God. Daardoor is er wel telkens de herkenning voor de wetenschap, maar ook tegelijk de ontsnapping aan haar greep. Maar ik zie, dat mijn ruimte voor deze week op is.

A. P. MUYS — ZEIST

Een beetje plagiaat (1)

De bedoeling van dit en enkele volgende artikeltjes is om in zeer eenvoudige vorm enig inzicht te geven in de gedachten, die het moderne denken bepalen.

In de bundel „Communication and Confrontation”, die een paar jaar terug is gepubliceerd bij Van Gorcum en Kok, toen Prof. Zuidema zijn taak neerlegde, ligt nl. een schat van inzicht verborgen. Artikelen zijn van her en der bijeengezocht en in het engels gepubliceerd. Want het Calvinistisch denken krijgt meer en meer invloed op de jongere generatie van Amerikaanse en Canadese Christenen; en dat kleine aantal toont een merkwaardige activiteit. Het zijn dan ook allemaal zulke geestdriftige jonge mensen, die zich gegeven hebben voor de taak dit alles te vertalen.

Voor studenten ligt dat materiaal nu ter bestudering klaar. Maar dat is niet alleen van belang voor de „geleerde stand” om de geesten te onderkennen, maar evenzeer voor de gewone meelevende Christenen.

De stof is echter wel moeilijk. Wil de lectrur toegankelijk worden voor een breder publiek, dan is het nodig om eerst de hoofdbestanddelen naar voren te halen en duidelijk te maken. Deze vereenvoudiging moet zelfs ver gaan, omdat „Opbouw” anders zou worden volgeschreven met deze onderwerpen; en dat moet niet.

Eerst een korte inleiding. Van Prof. Rookmaaker hebt U wel eens gehoord of gelezen de term: gesloten wereldbeeld. Wat bedoelt hij daarmee?

Voor Israël stond het vast, dat heel het wereldgebeuren door de HERE in handen gehouden werd.

Dat Hij daarin machtig kon ingrijpen op de gewone gang der dingen, dat sprak voor hen vanzelf. Heel de Thora getuigt ervan; Israël was waarlijk het wonder-volk. Natuurlijk heeft de oude kerk dit geloof overgenomen. En in zekere zin was dat ook niet zo moeilijk; want een godengeloof, een geloof, dat „machten” ons leven beïnvloeden, was algemeen. Machten, die men te vriend moest houden! Maar die machten behoorden toch wel tot de éne kosmische werkelijkheid! De HERE, die als Schepper daar niet in is besloten, die Zijn wetten stelde aan de kosmos, maar de leiding souverain in handen houdt, was buiten Israël en de kerk onbekend. „God” of de goden, het goddelijke was slechts het hoogste „element” in de kosmos; was het hoogste „zijn”.

Dat is zo'n woord, dat men telkens weer tegenkomt, en dat zoals U begrijpt, van te voren belast is met dit gebrek, dat het van Schepper en schepping één geheel maakt. Spitt U uw oren maar, als het wordt gebruikt!

Het systematisch nadenken over deze dingen kwam later op gang. De wereldhorizon werd wijder, men ontmoette andere godsdiensten en culturen en ging zich de vraag van Pilatus stellen: wat is waarheid? Of anders: wat is de zin van de kosmos-wereld, waar komt het eigenlijk op aan?

U hebt wel eens gehoord, dat het de rede is, die de mens van de dieren onderscheidt. Daarin gaat het antwoord schuil, dat men gaf op de waarheidsvraag. Het allerbelangrijkste van alles, van „het zijn” was de rede. Niet de redelijkheid van een persoonlijke draager van die eigenschap, maar de

rede zonder méér. De eigenschap van personen werd derhalve verzelfstandigd. Omdat de rede in de plaats moest komen van „het” goddelijke, dat men zó in zijn wezen meende te doorgronden.

De oude Stoïcijnen gingen zo ver, dat ze beweerden, dat in alles de rede aanwezig was. „Rede” was in velerlei type toch uiteindelijk de noemer, waaronder alles viel.

Voor ons is dat een moeilijke gedachte. Voor hen trouwens zelf ook! Want er gebeuren toch zoveel dingen, die we niet rijmen kunnen, waar we geen redelijkheid in ontwaren kunnen. De gelovige Stoïcijn nam daarom een hogere rede aan, die wel alles omvatten kon en doorzien. Ik zei: de gelovige Stoïcijn. Ja, hij geloofde in de rede en dat geloof bepaalde zijn denken, deed hem toevlucht nemen tot een hogere rede, die het onredelijke toch wegnam, al begreep hijzelf, de Stoïcijn, dat niet. Zo blijkt heel zijn denksysteem achteraf een religieuze positie-keus vóór-af te hebben!

Dat redegeloof bracht van het begin af aan de mensen er toe om zich geestdriftig toe te leggen op de wetenschap. Wetenschap bedoelt alle dingen en gebeurtenissen in het grote geheel op hun plaats te zetten door wetmatigheden te ontdekken. Voor uitzonderingen is dan geen plaats. Daar weet de systematische wetenschap geen weg mee — of ze moeten toch weer verklaard worden, en dus in het systeem gegrepen.

De volgende stap in deze ontwikkeling is, dat dus alles wat er is, wetenschappelijk kan worden nagerkend — en voorspeld. Tot de mens en zijn gedrag toe! De menswetenschappen van nu leveren dan ook agogen op, die precies (menen te) weten, hoe een mens tot een bepaald doel is te brengen.

Een benauwende gedachte. Zetten we onze stekels niet op, wanneer we het idee krijgen, dat men bezig is ons te manipuleren? Want de mens is dan net zo'n object voor de wetenschap als elk ander ding, b.v. bij een natuurkunde-proef. Na te rekenen en zelfs volledig te voorspellen.

Uit deze ontnuchterende opvatting over de mens is in het Humanisme het verzet geboren tegen het Rationalisme. Men wilde de eigen vrijheid — en dat betekent voor hen: soevereiniteit! — voor geen enkele prijs opgeven. Men wilde dat niet.

Zo is in een lange strijd de overmacht van het verstandelijke weggedrukt en heeft de vrijheid, de beslissingsvrijheid de rol overgenomen, die de rede tijden lang heeft gehad, nl. de zin, de eigenlijke kern van het mensenleven te wezen.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

ERNY

Vanmorgen hadden we groepje Philadelphia-kinderen in de kerk. Dat is niet zo uitzonderlijk. De bekende vereniging, die zich voor geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen inzet, begon haar werkzaamheden in deze omgeving, bouwde hier haar tweede en derde huis, een administratiegebouw en een B.L.O.-school. We zitten er dus midden in. Onze gemeente heeft zelf een ouderloos dooplid in een van deze tehuizen. En meestal tellen we onder onze jonge zusters wel een paar verpleegsters die een aantal jaren van haar leven aan deze kinderen wijden. Ze mogen dus best eens bij ons in de kerk komen.

Vanmorgen hadden we dan weer een groepje in de kerk. Niemand trekt het zich aan dat ze een tikje rumoerig zijn of draaien, of lachen of luidruchtig hoesten of zo. Misschien zijn we allemaal wel blij, als ze onder ons zitten. Want het zijn erg dankbare kerkgangertjes. Mongooltjes bijvoorbeeld staan er voor bekend, dat ze in hun korte leventje zo vrolijk zijn. En zou God de blijmoedige kerkgangertjes niet lief hebben? Ze zijn lieveheersbeestjes zagezeld.

En luisteren naar muziek en zang doen ze graag. Ze komen op tijd en zeggen de organist goeiemorgen. Als het orgel gaat spelen gaan ze er behaaglijk dwars voor zitten, om niets te missen. Je speelt eigenlijk speciaal voor die kinderen. Want die geven er alles voor terug: hun dankbaarheid. Dat blijkt uit hun beweeg, hun meedelen of hun neurien. Ze zingen zelfs tussen de regels van de psalmverzen in; en God luistert daar graag naar, zegt psalm 8. Na afloop van de dienst blijven ze even luisteren. Dan is je dag als organist toch goed?

—o—

Dat bracht me vanmorgen een man in herinnering, die een gehandicapt kleinkind verzorgde. Erny heette het kind.

Jaren geleden woonde hij hier met zijn vrouw en zijn gehandicapt kleinkind. Een oud-resident uit Celebes, meen ik. Juist toen hij met pensioen naar het vaderland was teruggegaan, kregen zijn kinderen in Indië een baby, die maar weinig overlevingskansen had. Het kind was onvolkomen geboren en de gebrekkige zorg, die aldaar gegeven kon worden, gaf weinig garantie. Maar de resident telegrafeerde naar Indië: laat een baboe het kind naar ons brengen — wij zullen alles doen!

Hij had zijn woord gegeven en hij was iemand die zijn woord hield — ook al had hij tot zijn schade gezworen. Het huis werd omgebouwd voor de kleine Erny, het huiselijk programma werd omgebouwd, het hele leven van de gepensioneerde lieden werd omgebouwd. De grote huiskamersuite — toen wij er voor het eerst kwamen was Erny al zowat twintig — was haar speelterrein. Geen blind paard kon er schade maken. De kachel had rondom een ijzeren hek met sluiting. De familie woonde terzijde, in de eetkamer, was daar tevreden mee. Grootvader verzorgde Erny dag en nacht. Dat wil zeggen: dat hij haar kleedde, met haar wandelde en tegen haar sprak; dat hij haar de slaapkamer deelde en 's nachts onbeperkt voor haar beschikbaar was. Zelfs zijn huis kreeg de naam Erny; u kunt het vandaag nog zien staan.

—o—

Toen ik hem voor het eerst zag was dat op een bospad, ver buiten het dorp. Ik maakte een wandeling en kwam een bejaarde heer tegen, die een patiënt in een wagentje reed. Hij sprak vriendelijk en langzaam tegen de patiënt — maar kreeg geen enkele reactie. Hij wees haar op de bomen, op de vogels, de zon, de wandelaar die ze tegenkwamen. De patiënt reageerde niet merkbaar. Een oud spreekwoord zegt: iets dat men niet en sparen moet dat is de rand van zijn hoed. Voor zo iemand neemt u toch de hoed af? Ik ook. En dat is het begin geweest van een jarenlange aangename verhouding.

Eenmaal heb ik mijn oude vriend gevraagd, of hij van Erny ooit enige reactie kreeg? Met die vraag was hij kennelijk blij. Hij zei: ik ben er

haast zeker van dat ze het laat merken, wanneer ze gelukkig is. Want als ze pijn heeft of verdrietig is, merk ik het ook. Hoewel ik moet toegeven dat mijn vrouw het niet ziet en het nauwelijks kan geloven.

Grootvader was zuinig. Niet omdat zijn pensioen te klein was — maar omdat hij voldoende middelen voor zijn kleindochter wilde achterlaten. Alles wat hij kon bezuinigen ging naar haar kapitaaltje. Hij wenste dat Erny „menswaardig” zou kunnen leven, wanneer hij er eenmaal niet meer zou zijn.

Enige malen hebben wij gesproken over de mogelijkheid, dat Erny in een verzorgingshuis zou kunnen worden opgenomen. Daar had grootvader goed over nagedacht. Hij had verscheidene huizen bezocht en er kritisch rondgekeken. Geen enkel leek hem geschikt: de patiënten werden er als dingen behandeld — niet als mensen. Vond hij. Eenmaal was hij er bijna toe over gegaan, Erny aan een tehuis af te staan. De verzorgers en de leiding waren idealisten, waren humaan, de verzorging stond menselijk en medisch op hoog niveau, alles leek te kloppen. Tot hij plotseling, vlak voor het afscheid, per ongeluk een verpleegster hoorde uitvaren tegen een patiënt. Toen wist hij genoeg. Erny werd niet achtergelaten — maar is tot haar dood bij haar grootouders gebleven. Laat me erbij vertellen, dat de vereniging Philadelphia nog moest worden opgericht.

—o—

De oudresident was meer dan ziekenverpleger. Hij had een denkerskop; hield zich altijd met de raadselen van het leven bezig, zocht voor alle vragen een oplossing, leefde meer spiritueel dan lichamelijk. Had

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Spreekbuis van God

Om een confrontatie te vermijden stuurt Necho de volgende boodschap aan Josia: Het is me niet om u te doen. Ik ben in oorlog met Babel. En God heeft me gezegd, dat ik er haast achter moet zetten. Probeer me dus niet tegen te houden, want dan loop je God voor de voeten. Tegen Hem kunt ge toch niet op. Dat wordt uw ondergang. Maar Josia trekt zich van deze boodschap niets aan. Zijn overwegingen daarbij worden niet vermeld. Maar we kunnen ons voorstellen dat hij gedacht heeft: Wat weet een heidense, egyptische koning nu van God en diens plannen? Wat verbeeldt hij zich wel, dat God aan zijn kant staat! In de dagen van Hizkia pretendeerden Sanherib ook, dat God hem gestuurd had. Maar het was niet zo. Ook nu is het niet waar. God staat aan mijn kant. Want het gaat mij immers om het koninkrijk van Gods belofte. Daar vecht ik voor. Daarvoor sta ik op de bres. Hoe kan Necho dan zeggen dat ik God voor de voeten loop? Wanneer je je op Gods beloften oriënteert, kun je God toch niet voor de voeten lopen!

Zo zouden wij in een dergelijke situatie ongetwijfeld reageren. Wij zouden het nooit voor mogelijk houden, dat een heiden beter zou

weten wat God van plan was, dan wij. Maar toch staat het hier uitdrukkelijk: God had Necho deze woorden in de mond gelegd. God zelf waarschuwt Josia bij monde van Necho.

Dat komt vaker voor in de bijbel. God kan soms zo maar iemand die Hem helemaal niet kent, een wildvreemde heiden, gebruiken om zijn Woord door te geven aan zijn volk. Denkt u maar eens aan Bileam b.v. En ook een man als Kafas die zich vierkant tegen God opstelde, profeteerde op een gegeven moment plotseling door de Geest (Joh. 11:49-51).

Zo gebruikt God hier Necho om Josia te laten weten: Je loopt Mij voor de voeten. Je bent op de verkeerde weg. Je begrijpt niet waar Ik heen wil. Het is nog niet de tijd voor de vervulling van de belofte aangaande het éne koninkrijk onder één herder. Je verstaat de tijd niet waarin je leeft. Zo kan God ook vandaag nog wel eens ongelovigen gebruiken om ons te helpen onze tijd te verstaan. Wij zijn bij voorbaat geneigd die mogelijkheid uit te sluiten. God spreekt door zijn profeten in het Oude Testament en door zijn Woord, zeggen we. Buiten die profeten en buiten de bijbel om spreek God niet. Maar dat is toch niet helemaal waar. Necho was beslist geen profeet. Hij was iemand die helemaal vreemd stond tegenover de God van Israël. Toch legt God zijn woorden in de mond van Necho.

Hij spreekt hier door middel van een heidense koning. Of dat nu met onze theorieën klopt of niet, het staat er.

Wel is het zo, dat Josia al had kunnen weten wat God hem door

ook een warm hart voor de medemens; toen de Joden in de oorlog een gele ster moesten dragen droeg de oudresident ook een gele ster: alleen om de discriminatie te doorkruisen! Maar zijn leven was en bleef gewijd aan het onvermogen kind: haar kleding, huisvesting, voeding — ja dat ook; maar vooral haar beetje geluk, liefde en levensvreugde. Zijn uitgesproken standpunt luidde: wij komen niets te kort — zij komt alles te kort; daarom moeten wij trachten iets goed te maken van hetgeen haar onthouden is.

Je vraagt je dan af: wie is het, die Erny alles onthouden heeft? En je stelt de vraag natuurlijk ook wel eens. Zijn antwoord was: de Schepper heeft haar te kort gedaan. Wie die Schepper is weet ik niet. Kwalijk nemen kan ik het Hem niet. Maar ik ben dankbaar, wanneer wij het kind iets kunnen vergoeden. En dat gedooft de Schepper blijkbaar.

Toen ik hem eens iets probeerde duidelijk te maken van de heilige God en de zondige mensheid, zei hij: „ik bid niet, dat weet u, want ik geloof aan geen enkele God. Maar als ik ooit één bede heb dan is het deze: o God, als u bestaat, laat mij dan dat kind mogen overleven! Begrijpt u, het is voor ons een onmogelijke gedachte, het kleinkind uiteindelijk toch nog aan vreemden te moeten overlaten.”

Zo iets ontroert u toch? Ik moet eerlijk toegeven, dat ik als jonge man tot in mijn merg getroffen werd. En ook moet ik toegeven, dat ik wel eens getracht heb zulk een „gebed” in meer aannemelijk geachte vormen door te geven aan de Schepper van hemel en aarde. Je zult er toch maar voor staan: dat iemand, die God de Heere niet kent, aan deze onbekende God een verzoek wil voorleggen; en dat jij toevallig

wel in relatie staat met je hemelse Vader. Nu, dan ligt het toch op je weg om het gewenste contact te leggen? Maar dan is er nog een Geest, zegt de Bijbel, die onze onvolkomen gebeden reinigt en doorgeeft.

Dat gebed van de onwetende is verhoord. Erny is ongeveer dertig jaar geworden. Toen was het haar tijd om te gaan. En nog geen half jaar later overleed de oudresident, oud en der dagen zat, maar tevreden.

—o—

U wilt nog weten, wie de grootmoeder in het verhaal eigenlijk was? Nu, die zorgde voor de liefdevolle achtergrond in dit menselijke drama. Die zette haar wensen opzij. Die paste zich geheel aan bij het ijzeren besluit van haar man. Die voegde zich geheel naar het omgebouwde levensprogram. En met graagte. Hebt u ooit een grootmoeder gekend, die niet graag haar eigen vlees en bloed koestert en ziet koesteren?

En wat doet u nou met zo'n verhaal?

Dankbaar zijn als u gezond bent en gezonde kinderen moogt hebben. Geduldig en tevreden zijn, wanneer u dit onthouden is. En ervan verzekerd zijn dat ons niets bij geval — maar alles uit Gods vaderhand toekomt. U kent de enige en waarachtige God? En u weet dat gehandicapte kinderen niet door zijn schuld ontstaan?

Prachtig. Denk dan aan alle Erny's, wanneer u dagelijks bidt. Financieel loopt dat vandaag allemaal wel, gelukkig. Maar uw gebed kunnen ze niet missen. Geen dag en geen uur.

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

middel van Necho laat horen. Josia beschikte over voldoende gegevens om zijn tijd te kunnen verstaan en om te kunnen weten dat hij bezig was de HERE voor de voeten te lopen. Ook wij beschikken over voldoende gegevens om onze tijd te kunnen verstaan. Wij hebben niet alleen een veel uitvoeriger bijbel dan Josia, maar bovendien heeft Christus ons zijn Geest gegeven, die ons wil helpen al die gegevens in het juiste licht en perspectief te plaatsen. Maar ook nu nog kan God ons soms ineens tot de orde roepen door een ongelovige. Hij kan zo iemand gebruiken om ons met onze neus te drukken op iets dat we best konden weten, maar dat we niet in rekening brachten.

Aanrukkend oordeel

Josia trekt zich niets van de waarschuwing aan. Hij had zich te zeer vastgeklampt aan zijn droom. Hij ging het gevecht met Necho aan. En terwijl de pijlen van de egyptische boogschutters hem dodelijk verwondden, spatte zijn droom als een zeepbel uit elkaar. Zo kun je jezelf schaden, als je de tekenen der tijden niet verstaat. Dan overvalt de dag van Christus je als een dief. Terwijl je denkt: Niets aan de hand!, overvalt je,

als weëen van een zwangere vrouw, een plotseling verderf. Zo verging het Josia. En hij sleepte zijn volk mee in zijn val. Het oordeel van God, dat in Josia's dagen nog niet zou komen, krijgt nu vrij baan en begint in werking te treden. Juda verliest zijn zelfstandigheid. Joahaz die zijn vader opvolgde, wordt na 3 maanden al door Necho afgezet en in gevangenschap naar Egypte gevoerd. (Zie Jer. 22 : 10-12; Sallum-Joahaz). Het volk moet een zware boete betalen. En Jojakim wordt als een vazal van Egypte op de troon gezet. Er is een periode afgesloten. Een periode waarin er nog rust was en ruimte om te ademen. Van nu af zal die ruimte steeds minder worden. Er breekt een nieuwe periode aan, waarin het oordeel van Jahweh steeds dichterbij komt en zich tenslotte ontlaadt.

JEREMIA 21 : 11-22 : 19

Profiel van een koningshuis

Het is niet precies uit te maken uit welke tijd de profetie over het koningshuis van Juda in Jer. 21 : 11-22 : 9 stamt. Het is niet onmogelijk dat dit gedeelte uit de tijd van Zedekia komt. Maar omdat het typerend is voor de koningen na Josia, is het goed er nu even aandacht aan te geven om te proeven welke periode er na de dood van Josia aanbreekt. Het grote verwijt dat doorklinkt (vs. 12) is, dat het koningshuis van Juda geen recht doet en de verdrukken in Juda vrij spel laat. Eigenlijk is dat een verschrikke-

lijke beschuldiging. Want de davidische koningen moesten nu juist volgens Psalm 72 koningen zijn, wier regering gekenmerkt en getypeerd werd door vrede en recht en ruimte voor iedereen die de HERE vreesde (vgl. ook Ps. 101). Daarin moest dat koningshuis een bewijs en een teken zijn van Jahweh's koningschap over zijn volk. Doordat het in die opdracht faalde, ontnam het aan het volk het zicht op Jahweh en op zijn recht en gerechtigheid. Jeremia wordt naar het paleis gestuurd en moet daar oproepen tot bekering, tot het beëindigen van onrecht en geweld en onderdrukking (22 : 1-9).

Bouwen met onrecht

Vanaf 22 : 10 is niet meer sprake van het koningshuis van Juda in zijn algemeenheid, maar komen met name genoemde koningen aan de orde.

Sallum, oftewel Joahaz, heeft te kort geregeerd om iets te kunnen doen. In 22 : 10-12 wordt dan ook niet gesproken over wat hij gedaan heeft, maar over wat er met hem gebeurt. En er is veel meer reden om over zijn lot te kragen, zegt de HERE, dan over de dode Josia.

Vanaf vers 13 gaat het over Jojakim. En hij heeft wel degelijk wat gedaan. Hij is begonnen een groots paleis voor zichzelf te bouwen. Natuurlijk kostte dat veel geld. Maar geld was erg schaars in die dagen. Farao Necho had een fikse hoeveelheid goud en zilver als oorlogsschatting mee naar Egypte genomen. Het was een hoeveelheid van 100 talenten zil-

ver en 1 talent goud. Als u bedenkt dat een talent ± 34 kg was, is het wel duidelijk dat het een aanzienlijke som geld was. Jojakim had van zijn volk een zware belasting moeten heffen om al dat geld voor Necho bij elkaar te krijgen (2 Kon. 23 : 35). Economisch stond Juda er bar slechts voor. En de schatkist van de koning was leeg. In die omstandigheden gaat Jojakim een groot, kostbaar paleis bouwen, zonder geld! Maar dan staat daar op een goede dag Jeremia bij de bouwputten en steigers en zegt: Wee hem die zijn huis bouwt met ongerechtigheid, zijn opperzalen met onrecht. De muren van dit paleis worden niet gebouwd met stenen en de opperzalen worden niet opgetrokken van cederhout. Er wordt hier gebouwd met onrecht en ongerechtigheid. Dat zijn de bouwmaterialen van dit paleis.

En wat was dat voor onrecht? Jojakim liet de mensen aan de bouw van zijn paleis werken voor niets. Hij betaalde hun geen loon uit. Jojakim ging ervan uit dat je dat als koning zonder meer kon nalaten. Hadden zijn onderdanen niet de plicht hem te gehoorzamen en te doen wat hij hun gebod? Ten opzichte van hun koning konden de mensen geen enkele aanspraak te maken op loon. Maar dan zegt Jahweh: Vergeet dat maar, Jojakim. Wat je doet is puur onrecht. Met uw vader Josia stond het er beter voor. Die heeft recht en gerechtigheid gedaan. En toen ging het hem goed. Maar gij hebt enkel oog en hart voor onrechtmatige winst, vergieten van onschuldig bloed en het begaan van onderdrukking en geweld.

Harde strijd op het zinkende schip

Ik ben geen econoom, maar dat neemt niet weg dat ik altijd met belangstelling de berichten ten aanzien van de nederlandse economie volg. Ik zal hier laten afdrukken wat ik zo in de verschillende bladen gedurende de laatste dagen onder ogen kreeg. Ik geef dat door in een willekeurige volgorde.

● „Eind december van het vorige jaar maakte de Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland de uitslag bekend van een enquête, die gehouden is onder 45.000 bedrijven, waar samen 1,3 miljoen personen werkzaam zijn. Die enquête naar de bedrijfsresultaten gaf een buitengewoon somber beeld van de resultaten van het Nederlandse bedrijfsleven in 1976. Slechts bij 28 procent van de kleine ondernemingen en veertig procent van de grote bedrijven namen de geldomzetten in 1976 toe met meer dan het inflatiepercentage. Wat de netto winst betreft waren de resultaten nog ongunstiger.”

● „De invoer van confectie uit Oost-Azië is in geld van 1966 tot 1975 meer dan verdertienvoudigd. Het aandeel van deze invoer op de Nederlandse markt steeg van 1 pct tot 10 pct. Door deze importgroei zijn bepaalde soorten lichte confectie praktisch geheel uit het assortiment van de Nederlandse productie verdwenen. Dit staat in het jaarverslag over 1975 van de Stichting Structuurverbetering Confectie Industrie (Strucon).

Op de binnenlandse markt is het aandeel van de Nederlandse industrie versneld teruggefallen van 76 pct in 1966 tot 42 pct in 1975.

Loonverdeling (uitbesteden van een deel van de productie) vindt steeds meer buiten de EG plaats. Tussen 1970 en 1975 steeg het Oosteuropese aandeel in de loonverdeling van 11 tot 37 procent, het Noordafrikaanse van 0 tot 5 procent.”

● De papierfabriek van Van Gelder in Apeldoorn zal worden gesloten. Misschien ook die van Wapenveld. Het is een gevolg van de moordende concurrentie van bosrijke landen als Finland enz. Duizend arbeidsplaatsen moeten vervallen.

● De vleeswarenindustrie ondervond een „geweldige tegenslag door de sluiting van Gevato in Driebergen, het dochterbedrijf in Doetinchem en de mededeling van de pessimistische vooruitzichten van de Unilever-vleesgroep.”

● „Het Rotterdamse haven- en industriegebied werd te vuil geacht om nog nieuwe vervuilers toe te kunnen laten. Eerder waren het de spanningen op de arbeidsmarkt in het Rijnmondgebied waarmee bedrijven — onder wie Hoogovens — werden geweerd. En nog vorig jaar kreeg de Duitse Kruwal-Combinatie te horen dat ze de bouw van een gigantische erts-knikkerfabriek op de Maasvlakte wel kon vergeten. Maar nu ligt de werkloosheid in het Rotterdamse gebied boven het gemiddelde — meer dan 10.000 mannelijke. De „motor van de nationale economie” begint te horten.”

● In de vrachtautovaart heerst een zware crisis. Nederlandse reders worden al meer uit de markt geprijsd omdat ze te duur zijn. En dat niet ten gevolge van investeringen of brandstofprijzen, maar omdat de bemanningskosten — ten gevolge van het aantal per schip en de lonen — tot de hoogste van Europa behoren. Bovendien veroorzaken de Oostbloklanden als gevolg van een moordende concurrentie een steeds kleiner wordend aantal bevrachtingen.

● Speciaal in de tankvaart is de toestand onrustbarend. „Zelfstandige reders krijgen maar weinig opdrachten en moeten deze tegen zeer lage vrachttarie-

ven uitvoeren. De meeste oliemaatschappijen hebben, als bevrachters en scheepseigenaars, eveneens te kampen met tonnage-overschotten. Door de enorme druk op de markt is hun vrachtopbrengst veelal onvoldoende om de exploitatiekosten te bestrijden.

Een aantal banken heeft grote leningen uitstaan op schepen, waarvan de marktwaarde sterk is afgenomen. Sommige zelfstandige reders hebben de grootste moeite om hun leningen en de rente daarop te betalen. En aan het einde van de keten zitten de vele scheepsbouwers, die de dag zien naderen dat hun orderportefeuille leeg zal zijn. Tal van werven hebben hun bouwcapaciteit in de periode van hoogconjunctuur in de tankvaart sterk uitgebreid. Het totale aantal orders is echter thans kleiner dan het sinds 1968 ooit is geweest.”

● Drs Rinze Zijlstra, voorzitter van de Koninklijke Zuivelbond FNZ, verklaarde dat bij het doorgaan van de staking dagelijks ongeveer 5 miljoen liter melk niet kan worden verwerkt en dat op de vergaderingen waar tot staking besloten werd over het algemeen minder dan de helft der werknemers aanwezig was. Voorts dat bij de staking juist een zwakke groep der bevolking getroffen wordt. Ongeveer 20 à 25% van de boeren heeft een inkomen minder dan het minimumloon.

● In ons land, dat weet iedereen, woedt een hevige inflatie, een waardevermindering van de gulden, een daling van de koopkracht ervan. Het C(entraal) B(ureau voor) S(tatistiek) gaf daaromtrent de volgende cijfers. Als men stelt dat de gulden in 1899 100 cent waard was, was hij in 1910 83 cent waard, in 1920 43 cent, in 1930 61 cent, in 1940 62 cent, in 1950 30 cent, in 1960 22 cent, in 1970 14 cent, in 1975 10 cent.

● In Nederland is een grote, ja de grootste bevolkingsgroep die van deze inflatie nog niets heeft geleden. Dat zijn de 600.000 „werknemers” die direct of indirect op de loonlijst van de overheid staan. En de honderdduizenden werknemers die volgens een collectief arbeidscontract werken of wier loon gelijkij trekt houdt met dat van het overheidspersoneel. Deze allen hadden tot dusver niet alleen een „welvaartsvast” maar ook een „welzijnsvast” inkomen. Dat wil zeggen: ze gingen ondanks inflatie en economische crisis nog steeds reëel in inkomen vooruit.

● Maar in ons land is ook een enorm grote groep mensen, middenstanders, boeren en vooral ouden van dagen, die geen „welvaartsvast”, laat staan „welzijnsvast” inkomen of -pensioen hebben, die hun inkomen van jaar tot jaar zagen verminderen.

● Er zijn duizenden Nederlanders die hun spaarcenten in Staatsleningen hebben belegd. De rente die ze op obligaties ontvingen ging geheel op ten gevolge van de inflatie. Maar daarbij komt nog wat: als iemand b.v. in 1960 f 1000,— aan de Staat leende zou hij nu, als hij een evenwaardevolle som bij inwisseling van zo’n obligatie terugkreeg f 2200,— moeten ontvangen, maar hij krijgt hoogstens f 1000,—.

● Het wezenlijke van het conflict bestaat hierin dat de vakbonden een automatische prijscompensatie eisen en de werkgevers een aanbod doen waarin niet alleen de verwachte prijscompensatie voor 1977 is begrepen, maar ook een reële loonsverbetering voor de „modale werknemer” is begrepen van 1½%. De vakbonden wilden over dit voorstel niet onderhandelen.

● Dit conflict vindt plaats in een tijd waarin een welvaart, een weelde heerst als waarvan voor dertig jaar niemand ook in zijn meest fantastische dromen een voorstelling heeft kunnen maken. Verleden jaar werden meer dan 400.000 nieuwe auto’s verkocht.

De vakbonden maakten voor vijf bedrijfstakken stakingsplannen. Het gaat om 68 bedrijven met in totaal 21.000 werknemers. In de sector voeding 23 bedrijven met 3.800; industrie 20 met 11.000; grafisch bedrijf 5 met 1400; bouw 20 met 3000 werknemers.

● „De Nederlandse christelijke bond van personeel bij overheid (ook gezondheidszorg en maatschappelijk welzijn) heeft maandag gemeld zijn leden niet tot acties naar aanleiding van vastgelopen loononderhandelingen te kunnen en willen oproepen. De NCBO is bij het CNV aangesloten, dat wel met de FNV-acties meegaat.

Voor zijn standpunt heeft NCBO als argument dat een ambtenaar in Nederland niet mag staken en dat de bond „het bijzondere rechtskarakter in de verhouding overheid-ambtenaar niet wil schaden”. „Vooral echter niet, omdat in de visie van de NCBO op de overheid in een democratisch staatsbestel, die overheid onbelemmerd moet kunnen functioneren. Dat standpunt blijft voor de NCBO gelden, tenzij de overheid zelf van mening is dat — via een democratisch genomen beslissing — de ambtenaar het recht van werkonderbreking moet worden toegekend”. „Overigens, al zou vandaag de ambtenaar wel mogen staken, dan nog kan in het conflict van vandaag een ambtenaar zich daarin niet „actief” mengen” aldus de NCBO.”

● Het Friesch Dagblad schreef dezer dagen: Als het werkelijk tot stakingen komt van wezenlijke betekenis, dan betekent dit voor onze nationale economie EEN RAMP.

Dat moet met nadruk allereerst worden gezegd.

Niet alleen, doordat stakingen altijd een enorme schade veroorzaken. Ook niet alleen, omdat door stakingen velen worden getroffen die geheel buiten het eigenlijke conflict staan. Zelfs niet in de eerste plaats, omdat onze zwakke nationale economie, wat haar reputatie en mogelijkheden betreft, een slag wordt toegebracht. Maar bovenal, omdat het, zoals het er nu uitziet, een strijd gaat worden, die alleen maar kan eindigen doordat één van beide partijen, of beide, uitgeput in de touwen hangen. Een strijd van lange adem, een botsing tussen twee onverzoenlijke standpunten, waar elk overleg en elk compromis wordt afgewezen. De werkgevers weigeren elke prijscompensatie. Nadat minstens zeven jaar lang de combinatie bijna vanzelfsprekend werd aanvaard. Aanvaard, voordat er eigenlijk onderhandelingen over eventuele reële loonsverbeteringen werden begonnen.

Onder zo’n geschiedenis kan men niet van de ene op de andere dag een streep zetten.

Aan de andere kant hebben de bonden van werknemers de indruk gewekt, alsof de volledige prijscompensatie in elke situatie ook in de toekomst als een dogma moest gelden.

Als de zaken van weerskanten zo worden gesteld, dan komt de vraag naar voren: is er dan geen arbitrage mogelijk? Kan men de zaak niet voorleggen aan een college van wijze, deskundige en onafhankelijke personen, die op zijn minst met een oplossing komen, die voorlopig zal gelden, b.v. voor enkele maanden, tot we beter weten, hoe de economie zich ontwikkelt? Beide partijen zeggen: nee!

De vraag is gesteld, of het kabinet niet zou moeten ingrijpen, als er zo’n grote ramp dreigt. Wij hebben de indruk, dat het kabinet alleen dan wil ingrijpen, als het kwaad reeds een angstaanjagend karakter heeft gekregen. Dus nu niet. Trouwens, het congres van de PvdA heeft gisteravond in tegenwoordigheid van de socialistische ministers (waaronder de heer Den Uyl) elke ingreep van de regering verboden. Daarom is het nu de hoogste tijd, dat personen met gezag en ervaring van verschillende richting, met het oog op het nationaal belang, hun stem laten horen om te waarschuwen, dat zij, die nú de oorlog uitlokken of verklaren, straks samen toch weer over vrede zullen moeten onderhandelen, maar dan waarschijnlijk tussen ruïnes.

Het klinkt misschien wat pathetisch, om het zo te zeggen, maar het is de waarheid.

Er zijn sommigen in ons land, die nu moeilijk langer nog zijwigend kunnen blijven toezien.

☆☆☆

Nu brengt inderdaad de godsvrucht grote winst, indien zij gepaard gaat met tevredenheid. Want wij hebben niets op de wereld meegebracht; wij kunnen er ook niets uit medenemen. Als wij echter onderhoud en onderdak hebben, dan moet ons dat genoeg zijn. Maar wie rijk willen zijn, vallen in verzoeking, in een strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang. Want de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Door daarnaar te haken zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben zich met vele smarten doorboord. (1 Tim 6.: 6-10)

JAARVERGADERING „OPBOUW”
zaterdag 26 maart
in de Jeruzalemkkerk te Utrecht

Van de Zending

DE CENTEN

(Soemba-Borneo 107)

In het werk, dat we als gemeenten in Nederland mogen doen ten behoeve van de zusterkerken op Soemba en Borneo speelt het geld een rol. Geen grote, niet de eerste, toch wel een belangrijke.

Aan het eind van het jaar 1976 kon een verslag worden opgemaakt, dat we hieronder verkort weergeven:

ca. 40 kerken brachten samen bijeen	± f 43.300
en van particulieren ontvingen we	„ 3.200
terwijl de actie „H.A.-stellen” opbracht	„ 2.500
de vereniging S.O.S. gaf voorts een bijdrage in de kosten van het verlof van de fam. Goossens	„ 12.000
zodat de ontvangsten bedroegen	rond f 61.000
aan honorarium en sociale lasten voor ds Goossens was nodig voor rechtstreekse hulp aan de kerken op Soemba-Borneo (vnl. voor opleiding) werd overgemaakt	f 38.400
aankoop H.A.-stellen vergde	„ 22.600
„ 1.200	
	rond f 62.200

Als je deze cijfers beziet, kom je tot enkele conclusies:

- wat is er veel en spontaan bijeengebracht, ruim f 60.000 (en dan is er nog vanuit een aantal gemeenten rechtstreeks bijgedragen aan de vereniging S.O.S.)
- wat zijn uitgaven en ontvangsten fraai in evenwicht; het tekort is slechts f 1.200.

Dat tekort kon gemakkelijk opgevangen worden, want er is een saldo van ongeveer 30 mille. Zo'n reserve moet er ook wel zijn, want de betalingen, die maandelijks plaats vinden, kunnen niet wachten tot de giro-rekening aangevuld wordt door de bijdragen vanuit de gemeenten.

De HEERE maakte alles wel! Dat mogen we heel dankbaar erkennen, als we 1976 afsluiten. Ook in financieel opzicht.

En de geldstroom is dan ook een thermometer, die aangeeft dat het werk t.b.v. Soemba en Borneo een plaats in ons midden heeft verkregen.

Als gemeente van 's-Gravenhage gaan we graag verder met de hulpverlening, ziende op Gods goede gunst, die ook tot uiting komt in het medeleven en medewerken van zovelen.

Omdat we vertrouwen dat dit zich in 1977 zal voortzetten, hebben we vrijmoedigheid te eindigen met het vermelden van de girorekening van de penningmeesteresse van de zendingscommissie van de Geref. Kerk te Den Haag: nummer 17 68 194.

NAAR SOEMBA, via Utrecht.

Eénmaal per jaar komen afgevaardigden van kerken bij elkaar om de steunverlening aan de zusterkerken op Soemba en Borneo gezamenlijk te bespreken.

De kerkeraad van de gemeente te 's-Gravenhage nodigt echter ook graag belangstellenden uit voor deze bijeenkomst.

Zij zal plaats vinden D.V. zaterdagmiddag, 19 februari a.s. in een van de zalen van de Jeruzalemerkerk aan de Troosterlaan te Utrecht en aanvangen te 14.00 uur.

Behalve het gebruikelijke overzicht van de contacten met Soemba en van de financiën (zie elders in dit blad) zullen we die middag kunnen luisteren naar br. M. van Damme van Rilland-Bath. Hij keerde in december jl. terug van een reis naar Soemba, waar hij een tractor bezorgde en in bedrijf kon stellen. En hij zal ons zijn indrukken over Soemba weergeven.

We hopen, dat er vele luisteraars zullen zijn, zowel uit Utrecht als uit den lande.

Kerknieuws

Beroepen te Dronten: Ds A. Koers te Wormer.

Beroepen tot legerpredikant in vaste dienst: Ds P. Dekker, Zaanstreek-C.

Bedankt voor Arnhem: Ds Z. G. van Oene te Zwolle.

Ds J. Kranenburg — Ds J. Kranenburg te Groningen is wegens ziekte verhinderd zijn ambtelijk werk te verrichten.

Beroepbaar — In haar vergadering van 2 februari 1977 heeft de classis Alkmaar-Zaandam praeparatoir geëxamineerd en toegelaten om te staan naar het ambt van dienaar des Woords: kand. K. Muller, H. Pootlaan 242 te Alkmaar, tel. 072-16767.

Haren Gr. — In het „Mededelingenblad” van de Gereformeerde Kerk te Haren (Gr.) schreef d.d. 27 nov. '76 de

redakteur H. L. Faber het volgende: Zoals u wellicht weet heeft de kerk van Groningen, de „Tehuisgemeente”, in principe de beslissing genomen zusters in aanmerking te doen komen voor de verkiezing tot ouderling of diaken. Zij heeft vóór dit besluit te effectueren aan de kerken in de regio gevraagd of de uitvoering van dit besluit op enigerlei wijze de kerkelijke gemeenschapsoefening zou schaden. Volgens de kerkeraad van de Tehuis-gemeente houdt een dergelijke vraag de erkenning in, dat de zusterkerken het recht hebben haar doen en laten kritisch te volgen en te toetsen aan Gods Woord. Indien van de zijde der zusterkerken op Gods Woord ge-gronde bezwaren worden geopperd, dan wil de kerkeraad van de Tehuis-gemeente deze zaak opnieuw bespreken en aan de gemeente voorleggen.

We zijn blij dat de kerk van Groningen deze zaak heeft voorgelegd aan de zusterkerken in het Noorden, hieruit blijkt een schriftuurlijk denken over hetgeen ons als kerken samenbindt.

De regionale vergadering heeft in juni een commissie benoemd om haar te die-

nen met schriftuurlijke argumenten om tot een goede bespreking en besluitvorming te komen. De commissie, bestaande uit de broeders dr D. Holwerda, ds M. Doornbos en ondergetekende is niet tot een gelijkluidende konklusie kunnen komen voor wat betreft het al of niet toelaten van de vrouw tot het ambt. Wel is zij er over eens, dat wat in de discussies in andere kerken de laatste jaren en in de besprekingen van de commissie zelf aan exegese van Schriftplaatsen naar voren is gekomen, nog te weinig in de brede kring van onze kerken bekend is, ten dele zelfs onbekend. Zij meent dat deze gegevens nadere bestudering verdienen, zodat het wellicht mogelijk is dat daardoor te zijner tijd op meer verantwoorde wijze tot een gemeenschappelijk standpunt in deze zaak gekomen kan worden. Persoonlijk meen ik, dat het hier een zaak betreft waarover de plaatselijke kerk niet zonder meer mag beslissen. Het gaat hier over een beslissing die ook diep kan ingrijpen in het leven der andere kerken. En juist in verband met vragen rondom de orde in de gemeente, waarbij ook de positie van de vrouw in geding is, stelt Paulus de vraag of het Woord Gods alleen bij de gemeente van Corinthen is begonnen terwijl hij wijst op de gewoonten van andere gemeenten die toch ook wel in aanmerking genomen mogen worden. (1 Cor. 14: 36 en 11: 16). Het gaat hier niet om een kwestie van ondergeschikt belang, maar die de regering der kerk betreft en waarover geen enigheid van gevoelen is. De beantwoording hangt nauw samen met onze beoordeling van de Heilige Schrift; hoe moeten wij haar lezen en hoe denken wij bijv. over de vragen rondom de „tijdgebondenheid”, wat is de aard van het Schriftgezag? enz.

Nu het gaat over een zaak waarover de Heilige Schrift zich naar de mening van velen niet rechtstreeks uitspreekt is het

des te meer geboden om als kerken tot een gemeenschappelijk standpunt te komen. Immers, als de Schrift zich duidelijk uitspreekt over een zaak, dan is het niet nodig om daarover lang beraad te voeren. Dan is er op grond van die duidelijke uitspraak niet veel discussie nodig. Doch juist wanneer er niet-direkt over een zaak wordt gesproken in de Schrift of er zijn onduidelijkheden, dan kan er verschil van gevoelen optreden en omdat dit vervolgens kan uitlopen op onenigheid is uiterste voorzichtigheid geboden.

Als Gereformeerde kerken werken wij samen op de grondslag van Schrift en belijdenis. Die belijdenis zegt in art. 32 dat wij alle menselijke wetten en vonden om God te dienen verwerpen en alleen aannemen hetgeen dienstig is om de eendrachtigheid en enigheid te voeren en te bewaren. Dit geldt zowel de plaatselijke gemeente als het verband der kerken. Daarom, geloof ik, zullen we er goed aan doen door deze zaak nogmaals in breder verband in studie te nemen. Er kan dan gebruik gemaakt worden van de gaven en kennis die in zal er ook in de andere kerken in ons alle kerken aanwezig zijn. Ongetwijfeld land over deze vragen zijn nagedacht.

Het zou mooi zijn als de kerken gezamenlijk tot een gemeenschappelijk oordeel zouden kunnen komen.

Tenslotte is een niet te verwaarlozen faktor, onze verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken. We zullen er voor moeten waken dat deze, vaak nog tere, verhoudingen worden geschaad door beslissingen waarop men later moeilijk terug kan komen.

Een besluit om de vrouw tot het ambt toe te laten zou een extra barrière kunnen vormen op de weg naar de eenheid, zowel landelijk als plaatselijk. En tot zulk een verhindering mag mijns inziens deze zaak, hoe belangrijk ook, niet leiden.

*Daar boven juicht een grote schaar van kinderen
voor Gods troon
verlost van zonden en gevaar
tot eer van 's Vaders Zoon.*

Heden heeft de HEERE tot Zich genomen onze lieve zoon en mijn lieve broertje

HERALD

op de leeftijd van 4 jaar.

Vierhouten, G. W. H. Hobbelinek
J. M. A. Hobbelinek-Groenendijk
Jessica

Vierhouten, 7 februari 1977
Elspeterbosweg 177

De begrafenis heeft heden plaats gehad te Elspeet.

Heden nam de HEERE, na een langdurige ziekte, maar toch nog plotseling, tot Zich ons lief kleinzoon en neefje

HERALD HOBBELINK

op de leeftijd van 4 jaar.

Romeinen 8 : 31-39.

Eibergen, M. Hobbelinek
G. Hobbelinek-Oldenhof
Den Helder, H. Hobbelinek
D. Hobbelinek-Weyma
Dieren, H. Hobbelinek
J. Hobbelinek-Hilhorst
Alphen aan den Rijn, J. K. Knol
J. Knol-Hobbelinek
Enschede, H. Stalknecht
A. Stalknecht-Hobbelinek
Enschede, M. L. Hobbelinek
T. Naaktgeboren (verloofde)

Eibergen, 7 februari 1977
Berkenlaan 81

Samen Leven

Op 7 januari verscheen de eerste aflevering van 'Samen Leven', het gesproken weekblad van stichting 'De Brug' in Dronten. Op deze wijze worden wekelijks artikelen uit de kerkelijke pers (voorlopig alleen Opbouw) in gesproken versie beschikbaar gesteld voor blinden en slechthzienden. Dankzij de medewerking van de uitgever van Opbouw is het mogelijk dat de abonnees de meeste artikelen van Opbouw in gesproken versie in de bus krijgen op dezelfde dag waarop de gewone abonnees het gedrukte exemplaar ontvangen. Andere artikelen zijn één week oud. Blinden en slechthzienden kunnen deze uitgave gratis ontvangen. Wie belangstelling heeft, kan voor informatie of voor opgave als abonnee, schrijven naar: Gesproken weekblad 'Samen Leven', Talmaweg 4, Barendrecht.

Nieuws uit breder kring

Lustrumlezing van C.S.R.

De Civitas Studiosorum Reformatorum te Delft viert dit jaar haar 15e geboortedag. Ter gelegenheid hiervan zal D.V. op 16 februari een lezing gehouden worden door Ir. J. v. d. Graaf, getiteld: „Wereldraad van Kerken; exponent van ontwikkelingen in Kerk en Maatschappij”. De lezing zal beginnen om 20.30 uur in het Waagtheater, Wijnhaven 24 (ingang achter het stadhuis) te Delft. Iedere belangstellende is van harte welkom.

Bestuur en Directie van de Gereformeerde Sociale Akademie „De Vijverberg” te Ede hebben met droefheid kennis genomen van het overlijden van hun geachte docent,

Dr. Hendrik Goedhart

Allen die bij onze akademie betrokken zijn, zullen met dankbaarheid blijven gedenken aan de arbeid die hij onder ons heeft verricht, in de korte tijd dat hij aan de akademie verbonden is geweest.

Wij zijn getroost door het geloof dat hij mocht ingaan in de rust die er overblijft voor het volk van God.

Ir. J. van der Graaf, voorz.
W. Huizer, alg. secr.
Drs. C. Verhoeff, dir.

Ede, 1 februari 1977

Welke J.V. wil dit seizoen nog een uitwisselingsweekend

hebben met de 19 leden tellende J.V. „Ora et Labora” te Laag-Zuthem?

Mogen jullie interesse hebben neem dan contact op met de secreesse Alie van der Vegt, Oosterlaan 11a, Zwolle, tel. tijdens kantooruren 05200-10611; in het weekend 05290-324.

Youth for Christ

Youth for Christ-Nederland biedt in haar vakantieprogramma 1977 meer dan 50 vakantiereizen aan voor jongeren. In de folder 'Vakantie vieren met Youth for Christ' staat: „We doen veel samen in zo'n vakantie: lachen, sporten, zingen, maar ook nadenken over de bijbel. Dit samen bezig zijn maakt een Youth for Christ kamp tot een bijzondere belevenis”.

Youth for Christ kiest jaarlijks voor originele en actieve vakanties: van een voettocht over de Veluwe tot een kampeertrektocht door de Pyreneeën.

Deelname staat open voor jongeren tussen de 15 en 25 jaar.

De gratis brochure 'Vakantie vieren met Youth for Christ' kan worden aangevraagd op het adres: Postbus 73, Driebergen.

Vakantie... naar de Veluwe!!

Voor de Paas- en Pinkstervakantie zijn nog enkele bungalow's vrij.

Voor de zomervakantie kunt U nog boeken tot 2 juli en na 30 juli.

25+ extra tarief.

Camping en Bungalowpark

„Ackersate”

Harremaatweg 26, Voorthuizen
Telefoon 03429-1274

HONGARIJE

Vakantiewoning te huur aan het Balatonmeer

2 tot 8 pers. — Van mei tot september.

Inlichtingen: Tel. 05920-41818.

Gods goede boodschap naar de mensen

Ieder jaar opnieuw worden bij duizenden tegelijk allerlei boodschappen bezorgd. Dat daarbij de lectuur met de boodschap van de Heer een bijzondere plaats inneemt in het werk van de levende, getuigende gemeente, is wel weer duidelijk geworden.

Via het middel van lectuur komt de boodschap van God bij vele mensen terecht.

Alleen met Kerst al is bijvoorbeeld het speciale nummer van de EB verspreid

in een oplage van bijna 600.000 exemplaren! Daarnaast bestaat er voor de gewone wekelijkse uitgave een steeds toenemende belangstelling. Hieruit mag minstens de conclusie worden getrokken dat lectuur een goed hulpmiddel is om persoonlijk te getuigen van het heil.

Voor nadere informatie — ook over het speciale Paas- en Pinksternummer: Stichting Elisabethbode, Tuinstraat 1, Postbus 100, Lochem. Tel. 05730-2770 ('s avonds 2526).

Soemba

Borneo

JAARVERGADERING

op zaterdag 19 februari a.s. te Utrecht
in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65

Aanvang 14.00 uur

De zendingscommissie van de Gereformeerde kerk te 's-Gravenhage wil u op deze vergadering informeren over het zendingswerk voor en op Soemba en Borneo.

Komt u allen zoveel mogelijk.

(namens de kerkeraad)

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — Zeist

**STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND**

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor nietverzekerden).

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Getfertsingel, telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93.

Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.

Redaktieleden:

Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma; Ds H. Smit

Adres van de Redactie:

K. Muller, H. Pootlaan 242, Alkmaar, tel. 072-16767

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Merelhoven 273, Capelle a/d IJssel, tel. 010-504178

Abonnementsprijs:

f 35,— per jaar of f 18,50 per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.